

ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΣΤΕΡΓΙΟ ΧΑΣΑΠΙΔΗ

Του Χάρη Μακρυγιώργου

Η φυσιογνωμία του Στέργιου Χασαπίδη, ήταν καθοριστική για την πολιτικο-κομματική εκπαίδευση πολλών νέων, κύρια στην Θεσσαλονίκη αλλά και στην Αθήνα κατά το διάστημα που ήταν οργανωτικός γραμματέας της ΕΚΝΔ. Εκτός από τα λεγόμενά του, ο προσωπικός τρόπος ζωής του ήταν κάτι που έπειθε για την βαθύτητα και ειλικρίνεια των «πιστεύω» του. Του είχαν αποδοθεί οι χαρακτηρισμοί του «χαλκέντερου» και του εργασιομανή που τονίζονταν από την προσωπική του επιλογή να μην δημιουργήσει οικογένεια. Παρά το βουλευτικό και τα άλλα κομματικά αξιώματα ή την μόρφωσή του, δεν έπαψε ποτέ να θεωρεί τον εαυτό του, και το σημαντικότερο να φέρεται σαν κομμάτι του απλού εργαζόμενου λαού. Θεωρώ τον εαυτό μου τυχερό που παρακολούθησα μερικές ομιλίες από τον Στέργιο στην Αθήνα. Οι σύντροφοι της Θεσσαλονίκης είχαν την ευκαιρία να επωφεληθούν περισσότερο. Πάντα εξ' άλλου ο βορειοελλαδίτικος χώρος ήταν πιο προοδευτικός από την «παλιά Ελλάδα».

Ο Στέργιος ήταν πάντα απόλυτος στις απόψεις του, που είχαν να κάνουν με οργανωτικές αρχές. Κύρια τις αρχές της συλλογικότητας, της τήρησης των διαδικασιών, της μη ελαστικοποίησης των θεσμών για προσωπική χρήση κλπ. Εκτός από τις καθαρά ενημερωτικές του αναφορές στην παγκόσμια σοσιαλιστική παράδοση, αναφερόταν συνέχεια σε θέματα δημοκρατικής οργάνωσης του κόμματος. Και σε αυτό ήταν άκαμπτος. Κατ' αυτόν, ένα σοσιαλιστικό κόμμα θα έπρεπε να προβάλλει κύρια τις αρχές του και δευτερευόντως τα πρόσωπα και δεν έπρεπε να είχε χώρο για ξεχωριστή και προνομιακή μεταχείριση των «αστεριών», που έπρεπε συνέχεια να αποδεικνύουν την αξία τους. Γι' αυτές του τις ιδέες πολεμήθηκε σκληρά και όχι μόνο από την αναμενόμενη πλευρά των παλαιοκομματικών της ΕΚΝΔ, για τους οποίους ήταν «κόκκινο πανί». Η μη αναμενόμενη πολεμική, που έζησα εγώ, αλλά γνωρίζω ότι υπήρχαν και άλλες, προήλθε από την πλευρά του Α. Παναγούλη.

Ο Στέργιος αμέσως μετά την δικτατορία κατάλαβε ότι έπρεπε να υπάρξει ξεχωριστή φοιτητική παράταξη στον χώρο της σοσιαλδημοκρατίας. Όχι σαν παρακλάδι της «ανανεωτικής Αριστεράς», της οποίας οι σοσιαλδημοκράτες δεν ήταν ούτε παράκλητοι ούτε φτωχοί συγγενείς. Όχι σαν «ιμάντας μεταβίβασης κομματικών γραμμών» (δική του η φράση), αλλά ανεξάρτητη στον χώρο. Από δική του (όχι μόνο) επιρροή ξεκίνησε βασικά από την Θεσσαλονίκη και η «Δημοκρατική Πορεία». Ήταν η μόνη φοιτητική παράταξη που είχε δική της ιδεολογική πλατφόρμα (το περίφημο πορτοκαλί βιβλιαράκι) και πλήρες οργανωτικό σχήμα σε Πανελλαδικό επίπεδο. Και παράλληλα καμία κομματική βοήθεια. Εμείς από το Μετσόβιο προσχωρήσαμε αργότερα, την άνοιξη του 1975, στην συνδιάσκεψη της Θεσσαλονίκης. Μέχρι τότε, αλλά και μετά, υπήρχε στην Αθήνα «γραμμή Παναγούλη» για ενίσχυση και συμμετοχή των νέων που επρόσκειντο στις Νέες Δυνάμεις στον «Δημοκρατικό Αγώνα», φοιτητική παράταξη που ελέγχονταν από το ΚΚΕ Εσωτερικού. Έτσι, αξιόλογο (για τα μέτρα της παράταξης) δυναμικό δεν συσπειρώθηκε ποτέ σε αυτήν.

Ο Αλέκος Παναγούλης ήταν πολύ καχύποπτος και εχθρικός για εμάς της Δημοκρατικής Πορείας και γενικά «τους πράκτορες της σοσιαλδημοκρατίας». Ίσως

έφταιγε το κλίμα της Ιταλίας. Έτσι, στην εκδήλωση για την επέτειο του Πολυτεχνείου το 1975, όταν τολμήσαμε να τοποθετήσουμε το πανώ της Δημοκρατικής Πορείας δίπλα από εκείνο της ΕΚΝΔ, μας έδωσε με γρονθοκοπήματα και κλωτσιές φωνάζοντας «έξω τα χασαπόσκυλα». Η Δημοκρατική Πορεία μεγάλωσε και βέβαια, εμείς ήμαστε οι κύριοι αφισοκολλητές και υπαίτιοι των πολλών «ΖΕΙ» που εμφανίστηκαν στην Αθήνα την ημέρα του θανάτου του την επόμενη Πρωτομαγιά. Αλλά αυτό είναι άλλη ιστορία και περιέχεται στο πρώτο δικό μου κείμενο.

Για τις ανάγκες αυτού του βιβλίου ταξίδεψα την άνοιξη του 2003 στην Θεσσαλονίκη για να συναντήσω παλιούς συντρόφους που είχα να δω περί τα 20 χρόνια. Δυστυχώς ο Στέργιος ήταν για λίγες μέρες σε νοσηλεία και με δέχθηκε η συντρόφισσα Βικτωρία Ρέτσου, η οποία παράλληλα με την δική της οικογένεια, τον φροντίζει όλα αυτά τα τελευταία χρόνια. Μου άνοιξε το λιτό του διαμέρισμα, μου έδωσε όλα του τα κείμενα και κουβεντιάσαμε αρκετή ώρα. Ο Στέργιος ήταν πάντα και είναι πολυγραφότατος (βιβλία, μπροσούρες και άρθρα σε εφημερίδες, μέχρι πρόσφατα μόνιμη αρθρογραφία στην Ελευθεροτυπία κλπ). Δεν επέμεινα για την συγγραφή νέου κειμένου και έτσι διάλεξα ένα κείμενο, όχι από τα «πολεμικά» ή οργανωτικά του, που θα είχε περιορισμένο χρονικό ορίζοντα, αλλά ένα που πιστεύω ότι είναι διαχρονικό. Ένα κείμενο που όντας πολύ νέο και μέσα στην δίνη των κομματικών εξελίξεων, δεν δώσαμε μεγάλη σημασία τότε. Τώρα όμως που είμαστε και γονείς το βλέπουμε αλλιώς ..... Είναι από το βιβλίο του «Ιστορικός Μετασχηματισμός» του 1977 και παρακαλώ να διαβαστεί έχοντας κατά νού τις συνθήκες εκείνης της εποχής (διαφαινόμενο το αδιέξοδο στον μετασχηματισμό της ΕΔΗΚ, μεγάλη πέραση των διαφόρων «τρίτων» και «τέταρτων» «δρόμων», ύπαρξη της Σοβ. Ένωσης κλπ) .

A.3. Ο Μοναδικός τρόπος ζωής

Η δημοκρατία δεν είναι απλά το καλύτερο πολίτευμα σε αντίθεση με κάθε μορφής τυραννικό καθεστώς. Είναι στην ουσία ένας τρόπος ζωής, ένα σύστημα κανόνων που διέπει τις ανθρώπινες σχέσεις σε όλες τις μορφές τους. Αυτός που διακηρύσσει ότι αποδέχεται τη δημοκρατία σε όλη της την έκταση πρέπει να το επιβεβαιώνει κάθε φορά με τη συμπεριφορά του, από τις πιο στενές σχέσεις ως τις πιο ευρύτερες.

Η δημοκρατία επιδιώκει πριν από όλα την κατοχύρωση του σεβασμού προς τον άνθρωπο. Τον θέλει αυθύπαρκτη οντότητα, ανεξάρτητα από τις οποιεσδήποτε καταστάσεις που βρίσκεται, ελεύθερο από κάθε ζυγό και ίσο προς τον συνάνθρωπό του.

Ο συνεπής δημοκράτης εφ' όσον παραδέχεται χωρίς καμιά επιφύλαξη τη θέληση της πλειοψηφίας των συμπολιτών του, σχετικά με τη διακυβέρνηση της χώρας, σημαίνει πως ο ίδιος στις ιδιαίτερες σχέσεις του στο σπίτι, στη δουλειά, στην κοινωνία συμπεριφέρεται δημοκρατικά. Δεν θέλει να επιβάλει τις απόψεις του. Δεν επωφελείται από οποιαδήποτε πλεονεκτική θέση για να εμποδίσει την προβολή των γνώμων των άλλων. Χρησιμοποιεί σαν μόνο μέσο για τη συνεννόηση με τους συνανθρώπους του το διάλογο, άσχετα αν ο διάλογος αυτός καταλήγει σε βάρος του.

Κατά συνέπεια η πραγματική δημοκρατία δεν είναι μια επιδερμική και επιτηδευμένη συμπεριφορά. Αντίθετα, η γνήσια δημοκρατική συμπεριφορά, απαιτεί στην πράξη και όχι στα λόγια πνεύμα ελευθερίας και ισότητας. Ένας πραγματικός δημοκράτης πιστεύει πως όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι μεταξύ τους. Διαποτισμένος από την ουσία της δημοκρατίας, λύνει κάθε διαφορά και κάθε αντίθεσή του με το διάλογο.

Ο άνδρας που διαπνέεται από τα δημοκρατικά ιδανικά δεν φέρεται στη γυναίκα του σαν υποτακτική. Δεν τη θεωρεί σαν διακοσμητικό στοιχείο ή, το χειρότερο, σαν σκεύος ηδονής. Την βλέπει πρώτα σαν άνθρωπο και ύστερα σαν γυναίκα. Οι γονιοί δημοκράτες δεν επικαλούνται την ηλικία τους για ν' απαιτούν από τα παιδιά τους πλήρη συμμόρφωση προς τις αντιλήψεις τους και τις ιδέες τους. Τους αναγνωρίζουν χωρίς περιστροφές το δικαίωμα να διαφωνούν κι' ακόμα πιο πέρα το ενδεχόμενο να είναι πιο σοφοί από τους ίδιους. Περιορίζονται απλά να τους προσφέρουν διδάγματα από την πείρα τους για να τα μεταχειριστούν σαν υλικό στην επεξεργασία των δικών τους ιδεών. Παράλληλα οι νέοι που αποδέχονται στην πράξη τη δημοκρατία, δεν χλευάζουν το παρελθόν, δεν γυρνούν τις πλάτες τους στους ώριμους. Δεν παρασύρονται από τη γενική αμφισβήτηση και τη γενική άρνηση, για να ξεκόψουν από κάθε επαφή με την παράδοση. Μελετούν το χτές αναζητώντας ότι γόνιμο έχει μέσα του για να το εντάξουν στα σχέδιά τους και αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα το πολύτιμο έργο των γενιών που τους άνοιξαν το δρόμο.

Έτσι η δημοκρατία με το ουσιαστικό της περιεχόμενο επιδρά στο χαρακτήρα του ατόμου με τέτοιο τρόπο ώστε η συμπεριφορά του να αποδειχεται ανθρώπινη σε κάθε περίπτωση. Το ωθεί να αντιληφθεί πως η ελευθερία απλά του λόγου, των ιδεών, των συγκεντρώσεων δεν φτάνει και πώς για να είναι ολοκληρωμένη αυτή η ελευθερία πρέπει ο καθένας να έχει τα ίδια δικαιώματα στη ζωή. Μ' άλλα λόγια η ισότητα απέναντι στο νόμο δεν φτάνει. Χρειάζεται ισότητα απέναντι στο δικαίωμα.

Η δημοκρατία όσο κατακτά τη συνείδηση του ατόμου, τόσο διαμορφώνει γενικότερα τη φιλοσοφία του. Ο άνθρωπος αλλάζει ριζικά τη στάση του απέναντι στο συνάνθρωπό του. Η δημοκρατική συνέπεια δεν περιορίζεται στην επιφάνεια και στους τύπους, προχωρεί στο βάθος. Ο συνειδητοποιημένος δημοκρατικά άνθρωπος αποδειχνει το σεβασμό προς τις αρχές της δημοκρατίας με τον εξανθρωπισμό των σχέσεων σε όλα τα επίπεδα.

Η σταθερή επίδραση του βαθύτερου περιεχομένου της δημοκρατίας που είναι, πέρα από την ελευθερία, η ουσιαστική ισότητα, οδηγεί τον άνθρωπο στην παραδοχή των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων και μεταβολών για το ξεπέραςμα της κοινωνικής αδικίας. Ο συνεπής δημοκράτης δεν παραδέχεται μόνο το διάλογο με ίσους όρους, αλλά φτάνει τελικά να παραδεχτεί πως ο διάλογος αυτός με ίσους όρους πραγματώνεται μόνο με τη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Αν η πολιτική δημοκρατία παρέχει τα πλαίσια για ένα ανθρώπινο τρόπο ζωής, η κοινωνική δημοκρατία ανεβάζει τον τρόπο αυτό ζωής σ' ένα ανώτερο βαθμό όπου η αδελφοσύνη δεν γνωρίζει σύνορα. Αδελφοσύνη όχι πια στις διακηρύξεις, αλλά αδελφοσύνη στην πράξη. Έτσι, καθώς ο ανθρωπιστικός σοσιαλισμός δεν είναι παρά η ανώτατη φάση της δημοκρατίας, ο άνθρωπος που θα ζεί στα πλαίσια αυτού του νέου κοινωνικού καθεστώτος, απαλλαγμένου από κάθε είδους ανελευθερία και εκμετάλλευση, θα βιώνει έναν τρόπο ζωής που θα καταξιώνει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια σε όλη της την έκταση.

Οι παραπάνω συλλογισμοί καταλήγουν αναμφίβολα πώς η μακρόχρονη εφαρμογή ανόθευτων των αρχών και των κανόνων της δημοκρατίας επιδρά αποφασιστικά στα άτομα σαν ένα ζωογόνο παιδαγωγικό σύστημα ενσταλάζοντας μέσα τους μια συμπεριφορά με αναλλοίωτο ανθρωπιστικό χαρακτήρα που αποκρούει κάθε είδους ανισότητα σε όλες τις ανθρώπινες σχέσεις.

Θα μπορούσαμε τώρα να συμπεράνουμε πώς κάθε απόπειρα αντικατάστασης της δημοκρατίας και των δημοκρατικών διαδικασιών μέσα στην κοινωνική συμβίωση από οποιοδήποτε εύχο ή φερόμενο ως επαναστατικό σύστημα, αποστερεί το άτομο από το πολύτιμο παιδαγωγικό στοιχείο που περιέχει μέσα του το δημοκρατικό πολίτευμα και προδιαγράφει τελικά την τυραννική εξέλιξη αυτού του κοινωνικού συστήματος ή τον αποσυνθετικό του εκφυλισμό. Η δημοκρατία σε καμιά περίπτωση δεν επιβάλλεται, ανθεί. Από την άποψη αυτή είναι η πιο δύσκολη υπόθεση, αλλά και η πιο ελκυστική, γιατί μόνο αυτή μπορεί να κρατά ζεστή την πίστη για ένα ανθρωπινότερο μέλλον.

A.4. Ήθος-Δημοκρατία-Νεολαία

Όσο μεγαλύτερο μέρος της νεολαίας μιας χώρας ενεργοποιείται ιδεολογικά και πολιτικά, τόσο διασφαλίζεται πιο πολύ η ανανέωση της κοινωνικής συμβίωσης. Βέβαια η ενεργοποίηση αυτή, για να είναι γόνιμη, πρέπει να είναι σωστή. Να έχει δηλαδή επαφή με την πραγματικότητα, να είναι απαλλαγμένη από κάθε δογματισμό και φανατισμό, να στηρίζεται στον υπεύθυνο και δημιουργικό διάλογο, και πριν απ' όλα και πάνω απ' όλα να μην ξεστρατίζει ποτέ και για κανένα λόγο από τις γνήσιες δημοκρατικές διαδικασίες. Τότε το μέρος αυτό της νεολαίας μπορεί να διεκδικεί επάξια τον τίτλο της πρωτοπορίας.

Όστόσο το στοιχείο που καταξιώνει τον χαρακτηρισμό της νεολαίας σαν πρωτοποριακής δεν είναι αυτές οι προϋποθέσεις και ιδιότητες που είναι οπωσδήποτε απαραίτητες, αλλά το ήθος. Ούτε οι γνώσεις, ούτε η ρητορική ικανότητα, ούτε η μαχητικότητα, ούτε ακόμα η διάθεση για θυσία έχουν αξία αν δεν συνοδεύονται από το ήθος. Αυτό και μόνο εναποθέτει τη σφραγίδα του πρωτοπόρου.

Η νεολαία θέλει ν' αλλάξει την κοινωνία από τη ρίζα και έχει δίκαιο, αν πάει βέβαια να την αλλάξει μέσα από ένα τέτοιο δρόμο. Η πρωτοποριακή όμως νεολαία πρέπει να έχει υπόψη της ότι εκείνο που θα βαραίνει στην προσπάθειά της για κοινωνική αλλαγή είναι το ήθος που διαθέτει. Η επίδρασή της στους ίδιους τους νέους της χώρας και γενικότερα στο κοινωνικό σύνολο θα εξαρτηθεί στην ουσία από το αν ενσαρκώνει ένα μικρό ή μεγάλο ποσοστό από το νέο τύπο ανθρώπου που διακηρύττει με φλογερά μανιφέστα. Εφόσον η κοινωνική ανανέωση θα συντελεστεί αποκλειστικά με δημοκρατικές διαδικασίες, με τη συγκατάθεση δηλαδή της πλειψηφίας του λαού, αυτή η πλειψηφία πρέπει να πεισθεί όχι μόνο με τις ορθές διακηρύξεις, αλλά με το παράδειγμα των φορέων των νέων κοινωνικών προσανατολισμών.

Σήμερα η χώρα μας, ύστερα από την κατάρρευση της δικτατορίας, αντιμετωπίζει το πρόβλημα της θεμελίωσης της δημοκρατίας και της χάραξης του δρόμου για την κοινωνική απελευθέρωση, που δεν μπορεί να είναι άλλος από το δρόμο του αδογματίστου δημοκρατικού σοσιαλισμού. Όσοι νέοι συντάσσονται με την κατεύθυνση αυτή και είναι αποφασισμένοι να διαδραματίσουν ένα πρωτοποριακό

ρόλο πρέπει στον αγώνα γι' αυτά τα ιδανικά να ξεριζώνουν, να καυτηριάζουν μέσα τους κάθε στοιχείο που θέλει να νοθεύσει την αγνότητα των σκοπών τους και την ανιδιοτέλεια των προθέσεών τους. Όσες ικανότητες και αν έχουν, όση επίδραση κι' αν εξασκούν σ' ένα μικρό ή μεγάλο κύκλο, εάν δεν κατορθώσουν να μείνουν ξένοι προς το άγχος της αυτοπροβολής, τον διαλυτικό παραγοντισμό, τον παραλυτικό μονόλογο, την άσκηση κριτικής χωρίς αρχές, την έλλειψη συντροφικότητας, δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να αυτοκαταστρέφουν τα άλλα προσόντα τους, να υπονομεύουν τους ιδεολογικούς πυρήνες που συμμετέχουν και να αποπροσανατολίζουν το πολιτικοκοινωνικό κίνημα που λένε ότι θέλουν ν' αποτελούν την πρωτοπορία του.

Κατά συνέπεια, το ιδεολογικό και πολιτικό κίνημα που επιδιώκει την κοινωνική ανανέωση της χώρας μας έχει ανάγκη από εκείνους τους νέους που, σε κάθε εκδήλωση, σε κάθε προσπάθεια, αποδεικνύουν έμπρακτα πως κυριαρχική τους πρόθεση είναι να υπηρετήσουν το ιδανικό για το οποίο διακηρύσσουν ότι μάχονται και όχι να επωφεληθούν απ' αυτό το ιδανικό. Αυτοί και μόνο αυτοί οι νέοι αποτελούν την αληθινή πρωτοπορία. Αυτοί μπορούν ν' ανασυγκροτήσουν, να διατηρήσουν, να διευρύνουν και ν' ανεβάσουν ποιοτικά τους ιδεολογικούς πυρήνες. Αυτοί μπορούν ν' αναλάβουν το βαρύ, σκληρό και εξαντλητικό έργο της οργανωτικής ανάπτυξης του κινήματος. Αυτοί με την παραδειγματική ανιδιοτέλεια και τη γεμάτη ανθρωπιά συμπεριφορά τους μπορούν μέσα στους σπουδαστικούς χώρους και στους τόπους της δουλειάς, να επηρεάσουν και να κινητοποιήσουν μεγάλες μάζες. Αυτοί μπορούν να γίνουν τα σύμβολα, οι εκφραστές που δεν θα διαψεύσουν τα όνειρα και τις ελπίδες της νέας γενιάς και του λαού μας που λαχταρούν μια δημοκρατική σοσιαλιστική κοινωνία.

Έτσι το πρωταρχικό χρέος των νέων μας, που φλογίζονται από το ιδεολογικό και πολιτικό κίνημα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, είναι να σφυρηλατούν τους εαυτούς τους πάνω σε ορισμένες αρχές συμπεριφοράς, να προσπαθούν να συνταιριάζουν τις διακηρύξεις με τα έργα τους. Να αποδεικνύουν έμπρακτα στις ανθρώπινες σχέσεις μια ανώτερη ποιότητα. Όχι φλογερές μεγαλοστομίες για ασυμβίβαστες επαναστατικές ιδεολογίες χωρίς ιδεολόγους. Ο πραγματικός ιδεολόγος καθοδηγείται και στη σκέψη και στη δράση του από δύο απαραίτητες αρχές: πρώτα δεν ενδιαφέρεται να απολαύσει τα αποτελέσματα του αγώνα του αυτός ο ίδιος, αλλά ο άνθρωπος γενικά, και ύστερα δεν μάχεται για να παραμερίσει τους άλλους και να διεκδικεί αυτός την εκπροσώπηση των ιδανικών, αλλά να υπηρετεί και να εκφράζει με συνέπεια αυτά τα ιδανικά.

Ακριβώς τώρα που ένα παραδοσιακό κόμμα, μετασχηματίζεται σ' ένα δημοκρατικά οργανωμένο κόμμα αρχών, δυναμικό φορέα του Ελληνικού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, οι νέοι που επιβάλλεται να πάρουν στα χέρια τους την υπόθεση πρέπει να διακρίνονται για ένα τέτοιο υπόβαθρο. Ο αγώνας για το μετασχηματισμό αυτό, θα είναι πολύπλευρος, σκληρός, μακρόχρονος και γι' αυτό απαιτεί πριν απ' όλα ποιότητα ήθους. Οι αναζητούμενοι από την ιστορική στιγμή είναι οι νέοι που να έχουν αυτό το ήθος. Θα είναι το ακριβό, το πολύτιμο «άλας» για την υπόθεση του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού στον τόπο μας. Θα χρειασθεί να διαθέτουν την αρετή της αντοχής και μόνο ιδεολόγοι έχουν αυτή την αρετή.

Οι γνήσιοι πρωτοπόροι δεν αγωνιούν, αγωνίζονται. Δεν ανυπομονούν να βρεθούν στην κορυφή, οριοθετούν με υπομονή τον ανηφορικό δρόμο. Η χώρα μας

μπαίνει στη φάση της κοινωνικής ανανέωσης με βάση τον αδογματίστο Δημοκρατικό Σοσιαλισμό. Οι νέοι και οι νέες που κάθε μέρα θα πληθαίνουν στις γραμμές του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού μέσα στα Πανεπιστήμια, στα εργοστάσια, στους τόπους δουλειάς, ας προσέξουν, πριν αναλάβουν την πρωτοβουλία, όχι στην προσκόληση σε ανεδαφικές διακηρύξεις και θολά συνθήματα, αλλά στην προσπάθεια εφαρμογής του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού να έχουν εξοπλιστεί με ένα γνήσιο επαναστατικό ήθος. Αποτελεί την μόνη εγγύηση για να αναλάβουν τον εξανθρωπισμό της ελληνικής κοινωνίας. Δίχως αυτό το ήθος, που θα διέκρινε την πρωτοποριακή νεολαία, δεν συντομεύει ο δρόμος για την επικράτηση ενός σοσιαλιστικού καθεστώτος με πρόσωπο ανθρώπινο, καταλήγει αντίθετα σ' ένα ανθρώπινο απατηλό προσωπείο.

Στέργιος Χασαπίδης

Από νεαρότατη ηλικία (γεννήθηκε το 1919) αφοσιώνεται στο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα. Πρωτοστατεί στην ίδρυση του Κινήματος Ελευθέρου Συνδικαλισμού (ΚΕΣ) που είναι η σοσιαλιστική συνδικαλιστική παράταξη. Παράλληλα σπουδάζει και παίρνει το πτυχίο Πολιτικών-Οικονομικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και επιδίδεται στις ξένες γλώσσες.

Στον εμφύλιο το 1949 συλλαμβάνεται και κρατείται για τη συνδικαλιστική του δράση. Το 1955 παίρνει μέρος στη συγκρότηση του Δημοκρατικού Συνδικαλιστικού Κινήματος (Δ.Σ.Κ.)

Το 1958 είναι υποψήφιος βουλευτής Πιερίας του Δημοκρατικού Κόμματος Εργαζόμενου Λαού - ΔΚΕΛ (Σβώλος – Καρτάλης).

Το 1963 και 1964 εκλέγεται δύο φορές βουλευτής Πιερίας της Ενώσεως Κέντρου στην οποία είχε συγχωνευθεί το ΔΚΕΛ.

Από το 1964 έως το 1967 είναι μέλος και εισηγητής της μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής ΕΟΚ-Ελλάδας και ασχολείται ιδιαίτερα με τα αγροτικά και εργατικά θέματα.

Το 1966 εκδίδει την μπροσούρα «Απρόσωπα Κόμματα Αρχών» στην οποία αναπτύσσει την απόλυτη ανάγκη της αναμόρφωσης των πολιτικών κομμάτων.

Με την επιβολή της δικτατορίας εξορίζεται από την πρώτη μέρα στην Φολέγανδρο και το 1968 στην Ανάφη.

Το 1969 επανέρχεται από την εξορία και παρά τη συνεχή παρακολούθηση αναλαμβάνει την πρωτοβουλία και συγκροτείται το αντιδικτατορικό πολιτικό κίνημα Εθνική Δημοκρατική Ομαλότητα (ΕΔΟ), στο οποίο παίρνουν μέρος κοινοβουλευτικά και εξωκοινοβουλευτικά στελέχη διαφόρων κομμάτων.

Το 1974 αναλαμβάνει Οργανωτικός Γραμματέας της ΕΚΝΔ (μετά ΕΔΗΚ) και μέχρι το 1977 αφοσιώνεται στην οργάνωση της λαϊκής βάσης και στο μετασχηματισμό του κόμματος σε φορέα του Ελληνικού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού.

Το 1977, ύστερα από την εκλογική αποτυχία της ΕΔΗΚ αναλαμβάνει πρωτοβουλία και συγκροτείται η Δημοκρατική Σοσιαλιστική Ενωτική Κίνηση (ΔΗΣΕΚ) με επιδίωξη την διαμόρφωση ενός ενιαίου φορέα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού. Η συνεργασία του με το ΚΟΔΗΣΟ δεν οριστικοποιήθηκε και μετά τις εκλογές του 1984 αφοσιώνεται στην Πανελλαδική Κίνηση Πολιτών που δραστηριοποιήθηκε κύρια στην

Θεσσαλονίκη. Ήταν γενικός γραμματέας από το 1982 της Πανελλαδικής Επιτροπής για την απλή αναλογική και το 1989 , ως πρόεδρος της ΔΗΚΑ (Δημοκρατικής Κοινωνικής Αναμόρφωσης), ήταν υποψήφιος του Συνασπισμού στην Α΄ Θεσσαλονίκης.

Από το 1991, συνεχίζοντας την προσπάθεια για την ανάπτυξη της κοινωνίας πολιτών, μαζί με άλλες κινήσεις και στελέχη συγκροτούν το αυτόνομο πολιτικό ρεύμα «ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ για την ηθική, κοινωνική πολιτική αφύπνιση» με σκοπό την προτεραιότητα της ηθικής διάστασης στην πολιτική και κοινωνική ζωή στη χώρα.